

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

V. Ex qua culpa oriatur obligatio Restitutionis ratione damni dati?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

QUÆSTIO V.

Ex qua culpa oriatur obligatio Restitutionis ratione damni dati?

Damnificatio, quid?

Præsens Quæstio potissimùm procedit de Damnificatione non lucrosa, sive damno dato absque eo, quòd aliquid commodi, seu lucri, exinde perveniat ad damnificantem: atque definiri solet, quòd sit jactura data in bonis externis Proximi absque eorum usurpatione. Et per hoc ejusmodi injulta Damnificatio differt, saltem materialiter, à Furto & Rapina, aliisque iniquis usurpationibus; eò quòd fur, vel iniquus in vasorum rem alienam sibi vendicat, atque inde lucrum capturus in usum suum accipiat: secùs fit in damno dato, utpurâ si quis ædes vel segetes Proximi incendat, ejus animalia interficiat, &c.

Ex varijs modis accidere potest.

76. Cæterùm hujusmodi Damnificatio in rebus externis Proximi, primùm dupliciter potest accidere: videlicet uno modo, destruendo illi id, quòd actualiter aut virtualiter habet, v. g. domum incendiando, animalia ejus in tenera ætate occidendo, recentes arborum plantationes eradicando, &c. Altero modo, impediendo eum, ne aliquod bonum consequatur, ad quòd adipiscendum spem concepit. Deinde id fieri potest cum vel sine culpa aliqua Theologica, aut Civili, sive lata, levi, sive levissima. (g) Et tandem damnificatio illa contingere potest extra officium, & contractum; aut in officio, seu interveniente aliquo contractu, v. g. Commodati, Depositi &c. Et de his omnibus modis per ordinem restat dicendum.

(g) Vide de his Tract. 8. Dist. 2. n. 34. 35. & 36.

Si nulla culpa intervenit, ob damnum datum, nemo regulariter restituitur.

77. **CONCL. I.** Regulariter loquendo, & in Foro tum externo, tum conscientia, nemo tenetur ad Restitutionem ob damnum alteri subsecutum vel illatum, si nulla culpa Theologica, aut Juridica intervenit. Ita in re communis. Sic nemo tenetur de damno dato rebus hostilibus in bello justo, vel illato ad se defendendum cum moderamine inculpatae tutelæ, aut quòd dat Judex exequendo munus suum in puniendis Reis, & hujusmodi, prout aliunde liquet.

78. Dein-

78. Deinde hoc idem dicendum, si casu fortuito, atque sine omni culpa Theologica, & Civili, damnum datum fuit : ut si infans, vel furiosus, qui est incapax culpæ, damnum intulit, c. *Illud relatum*. 15. q. 1. & l. *Sed & si*. ff. ad *Legem Aquiliam* : nam quia tales doli capaces non sunt, damnum ab eisdem illatum reputatur inter casus fortuitos, nisi culpa alicujus alterius præcesserit.

Quid, si infans aut furiosus damnum intulit ?

79. Tandem generaliter, si quis aliquid operetur, v. g. in loco deserto emittat sagittam, adhibitâ omni diligentia, ne cuiquam damnum eveniat, & tamen non obstante omni suâ cautelâ nihilominus alteri damnum sequatur, non tenetur restituere : quia aberat omnis culpa ex parte ejus. Unde *cap. ult. de Injurijs & damno dato*, Pontifex sic ait : *Sanè, licet qui occasionem damni dat, damnum videatur dedisse : secus est tamen in illo dicendum, qui ut non accideret, de contingentiis nihil omisit.*

Aur adhibita fuit omnis cautela, ne damnum sequatur ?

80. Additur notanter in Conclusionem, *regulariter loquendo*. Fallit enim hoc, si animal tuum absque alia culpa tua damnum intulit, utputâ percutiendo, vel occidendo animal Proximi, aut fegetes depascendo : teneberis enim damnum illatum resarcire, nisi tali obligatione te ipsum eximere velis, tradendo animal vivum, quod damnum intulit, pro occiso, aut pro damno per illud illato, *cit. cap. ult. de Injur. & damno dato*, junctâ *L. 1. ff. Si quadrupes pauperiem &c.* Insuper, si res apud aliquem sit ex contractu, v. g. Commodati, atque expressè de hoc conventum fuerit, tenebitur is etiam de casu fortuito ; prout alibi dictum.

Quid, si animal damnum intulit ?

Illud relatum

(h) *Tract. 8. Dist. 2. n. 37. & 38.*

81. CONCL. II. Qui dolo vel fraude damnum dedit, certum est, quòd peccet mortaliter, atque sub gravi culpa ad Restitutionem teneatur, si quantitas rei damnificatæ ad quantitatem notabilem ascendat : imò talis injustè damnum inferens rem alienam destruendo, vel deteriorando, tenetur restituere non solum damni dati valorem, sed etiam lucrum cessans, ac quodlibet aliud damnum ex illa injulta læsione causatum. Ita communis. Nam lex Justitiæ, quæ læditur, horum omnium recompensationem exigit, ut injustè damnificato satisfiat.

Dolo vel fraude damnum inferens, ad quid teneatur ?

82. CONCL. III. Loquendo de bonis primùm consequendis, si quis directè (hoc est, intentione damnificandi Proximum) eundem metu injustè incusso, fraude vel dolo, impedit à consecutione alicujus boni, v. g. Officij sive Beneficij, sibi ex justitia necdum debiti, sed solum ex liberalitate alterius conferendi :

Quid, si quis dolo aut fraude aliud impedit à consecutione alicujus Boni ?

te-

tenetur quidem eidem ad aliquam restitutionem, non tamen obligatur ipsi restituere totum illud bonum, neque valorem eidem æquivalentem, sed aliquam duntaxat portionem, pro ratione illius spei consequendi dictum bonum. Ita Scotus 4. dist. 15. q. 2. ad ultimum principale. Cavellus in Scholio ibidem, & alij. Ratio prioris partis est: quia, licet alter jus necdum habuerit ad rem, quam alius ex mera liberalitate collaturus fuisset; jus tamen habuit, ne per media illicita & iniusta, videlicet per vim seu metum injustè incussum, fraudem aut dolum, ab ejusdem consecutione impediatur: unde si quis eum taliter injustè impedit, tenetur ipsi ad recompensam pro ratione valoris spei, qua sperabatur illius boni consecutio. Altera pars ex eo patet: quia multum interest inter habere, & propè esse; ergo.

Quid, si hoc
accidit abs-
que vi, dolo
aut fraude?

83. CONCL. IV. Quod si quis impediatur à consecutione alicujus boni sine vi, metu, fraude aut dolo, idque fiat non ex animo nocendi Proximo, qui impeditur, sed ex intentione proprii commodi, vel alterius amici, ad nullam tenetur Restitutionem. Ita cum Doctore nostro *loc. cit.* Mastrius *disp. 9. Theol. Mor. n. 35.* & alij.

Corollarium,

84. Hinc si quis sciat, testatorem velle Legatum alijs relinquere, & precibus ab illo obtineat, ut voluntatem suam mutet, & potius sibi aut suo consanguineo relinquat, nulla hinc confurgit obligatio restituendi: quia hoc totum fit sine ulla fraude, dolo, metu, aut alia injustitia; simulque quilibet habet jus procurandi sibi bonum, servatis circumstantijs justis & honestis.

Aptissima
declaratio
premissarum
Conclusio-
num,

85. Hoc ipsum Doctor Subtilis *loc. cit.* paucis verbis, simulque aptissimo exemplo, amplius declarat, dicens: *Si quis tantummodo propria utilitati intendebat providere, & sic procurat sibi, & ex consequenti alius præter intentionem illius damnificatur, iste ad nihil tenetur illi: quia licet unicuique sibi ipsi providere, alio neglecto. Confirmatur hoc per illud l. 1. §. Idem ajunt. ff. de aqua pluviali arcend. Si præscindo venas in fundo meo, per quas derivabatur aqua ad puteum alterius, intentione nocendi sibi, teneor ad restitutionem damni. Sed si hoc facio sine fraude, intendens consulere propria utilitati, ut quia mihi est utile facere murum, qui non potest convenienter fundari sine præcisione illarum venarum, non damnifico alium: quia jus habeo faciendi utilitatem meam in fundo meo. Et ff. de regul. jur. Nemo damnum facit, nisi qui illud facit, quod facere jus non habet. Iste autem habet jus procurandi sibi beneficium servatis circumstantijs justis & honestis. Hæc Scotus.*

86. CONCL. V. Quinec ex officio, nec ex contractu obligatus est ad alterius damnum præcavendum, pro Foro conscientiae solum tenetur ad Restitutionem damni, si noceat ex culpa Theologica, non autem ob culpam merè Civilem levem, vel levissimam. Prior pars est communis inter Doctores, quamvis iidem postmodum in hoc dissentiant, utrum ad inducendam obligationem gravem restituendi in Foro conscientiae, sufficiat culpa Theologica venialis, vel requiratur mortalis.

87. Et quidem sufficere culpam Theologicam venialem, probabiliter censet Layman *lib. 3. tract. 3. part. 1. cap. 6. num. 4.* eò quòd altera radix obligationis restituendi, sit injulta acceptio, si vel læsio: sed qui per venialem injuriam damnum infert, reverrà alterum injustè lædit; ergo. Oppositum nihilominus tenet Lessius *lib. 2. cap. 7. n. 29.* post Sorum, & alios, idemque probabiliter censet cit. Layman: nam, quando duntaxat culpa venialis intercessit, v. g. ob imperfectam animi considerationem, actus ille in genere moris, atque injuriæ non est perfectus: atqui actus in genere moris, & injuriæ imperfectus, utputà elicitus cum imperfecta advertentia rationis, non potest esse causa obligationis gravis atque perfectæ in eodem genere, pro Foro conscientiae; ergo. Addit tamen idem Lessius, quòd quando damnum illarum grave est, ordinariè loquendo culpa, sive negligentia qua commissum est, censetur mortalis; nisi aliunde coniter non esse.

88. Cæterum per culpam Theologicam, & peccatum propriè dictum, tunc censetur quis damnum intulisse, quando vel ex directo nocendi proposito, absque iusta causa damnum intulit; vel quando perspecto damni inferendi periculo, actione aliquà non abstinuit, cum potuisset ac debuisset abstinere; vel quando damnum inferri non impedivit, cum potuisset, atque ad hoc ex Jurtitia tenebatur, prout desumitur ex *cap. ult. de Injurijs & damno dato.*

89. Altera pars Conclusionis est cit. Lessij *n. 24.* Lugonis *disp. 8. de just. & jure, sect. 3. & 4.* ac aliorum. Ratio est: quia nemo tenetur in suis actionibus majorem diligentiam adhibere, ad hoc, ut non censetur alterum injustè lædere, quàm communiter homines eiusdem professionis, in talibus præstare solent, ne sibi, vel alijs noceant: sed qui admittit culpam civilem levem (idem à fortiori dicendum de culpa levissima) omittit diligentiam, quam communiter homines talis conditionis non

Gggg

ad-

adhibent; hi enim communiter non solent esse diligentiores, aut diligentissimi; ergo. Unde fit, quod ejusmodi damnum potius censeatur casuale & fortuitum, quam ipsi voluntarium, saltem in Foro conscientia.

Secus pro
Foro exter-
no.

90. Dicitur notanter, *in Foro conscientia*. Nam secus est dicendum in Foro externo: qui enim ex negligentia merè civili, sive ea sit culpa levis, sive levissima, damnum intulit, in Foro externo per Actionem ex Lege Aquilia de damno dato, ad integram ejus recompensationem compelli potest; prout habetur *cit. cap. ult. de Injurijs & damno dato. ibi: Si culpa tuâ datum est damnum, vel injuria irrogata, seu alijs irrogantibus opem fortè tulisti, aut hac imperitiâ tuâ sive negligentia evenerunt, jure super his satisfacere te oportet; nec ignorantia te excusat, si scire debuisti, ex facto tuo injuriam verisimiliter posse contingere. vel jacturam.* Concordat Jus Civile *L. 2. & seqq. ff. ad Legem Aquiliam, & alibi.*

Ratio di-
versitatis,

91. Verùm hæ Leges, ceu nimis rigidæ, & in Foro animæ vix practicabiles, in hoc cum tanto rigore non videntur receptæ: ac proinde in Foro conscientia, ante condemnationem Judicis, ad nihilum obligatus esse censetur, qui absque culpa Theologica, sive peccato injuritiæ, per culpam civiliter duntaxat ætimate, fuit causa cujuspiam damni subsecuti, nullo præcedente contractu. Siquidem tibi dictarum Legum, nec non & boni communis emolumento abundè satisficit, sufficienterque providetur, eò quod prædictæ personæ in Foro externo, & post sententiam Judicis etiam in Foro conscientia, ad damnum refarciendum obligentur.

Ac notabilis
instantia
solutio.

92. Dices. Si talis non tenetur in conscientia ante sententiam Judicis, ergo neque post ipsam tenebitur, quin potius ejusmodi sententia erit injurta. Resp. negando consequentiam: nam cum ejusmodi Leges, volentes refarciri damnum etiam ex culpa levi, atque levissima datum, justissimis de causis, atque intuitu totius boni communis latæ fuerint; partim, ut quilibet amplius invigilet, ne suâ vel suorum culpâ damnum aliquod Proximis inferatur, sicque pax communis, & publica civium quies, atque indemnitas bonorum suorum conservetur; partim, ut præcaveatur innumeris fraudibus, & malitijs hominum, quæ in Foro externo sunt difficilioris probationis: sententia Judicis conformiter dictis Legibus lata meritò etiam in Foro conscientia obligat, non obitante, quòd ante eam necdum adfuerit talis obli-

obligatio refarciendi damnum ex culpa merè Civili levi, vel levissimâ, & sine omni culpa Theologicâ illatum.

93. CONCL. VI. Loquendo de obligatione restituendi ex damno in officio dato, nemo tenetur in Foro conscientiae ad reparandum damnum ex culpa duntaxat levi, aut levissima in officio commissa, sed duntaxat ex culpa lata, quæ Theologicè sit gravis & mortalis. Ita Lessius *lib. 2. cap. 7. n. 31.* & alij. Ratio est, quæ supra: nemo enim tenetur in officio suo esse diligentior, doctior, ac prudentior, quàm ejusmodi homines passim esse solent.

94. Infertur proinde, quòd Magistratus, Medicus, Advocatus, Architectus, & hujusmodi Officiales, in Foro conscientiae immunes sint à culpa atque obligatione restituendi, si eam habeant, adhibeantque doctrinam, prudentiam, ac diligentiam, quæ passim alijs ejusmodi officij communis est. Unde si contingat, Advocatum cadere causâ, eò quòd non præstitit, quòd doctissimus & diligentissimus præstitisset, fecit tamen bonâ fide, quòd solent diligentes & docti in similibus præstare, non tenetur ad aliquam Restitutionem. Idem dicendum de Medico, Architecto, Magistratu, & alijs hujusmodi.

95. Excipe tamen, nisi quis ad extraordinariam diligentiam sese obligasset, profitendo se diligentiorum ac peritiorum alijs, & hac ratione eum, qui talem quærebat, ad se pertraxisset. Tunc enim tenetur ex culpa levi, & levissima, secundum quantitatem culpæ: quia eo ipso summa diligentia, saltem implicite, deducta fuit in pactum.

96. Tandem quæ sit obligatio restituendi ex Contractu, v.g. Commodati, Depositici &c. superius (i) in proprio loco dictum est.

QUÆSTIO VI.

De causis excusantibus à Restitutione, vel omnino, vel ad tempus.

97. Causas excusantes à Restitutione plures adducunt Doctores, adeò ut Lessius *lib. 2. de just. & jure, cap. 10. n. 1.* post Jo. Medinam enumeret duodecim, Gregorius à Valentinia quindecim, & Reginaldus *lib. 1. cap. 13. n. 250.* sedecim adducat. Earum principiores sunt, quæ sequuntur.

G g g g 2

98. Pri-

Quæ sit obligatio restituendi ob damnum in officio datum?

Corollaria

Limitatio circa profitentes extraordinariam diligentiam.

De obligatione restituendi ex contractu, remissivè.

(i) *Tract. 8. Dist. 2. q. 4. per totum.*

Causæ excusantes à Restitutione, variae.